

Konsulat Generalny RP - RZYM

Historia Urzędu

Konsulat Generalny RP w Rzymie ustanowiony został w lipcu 1919 roku i istniał do 9 marca 1921 roku. Kierownikiem urzędu został Bronisław Janiszewski. Od daty zamknięcia Konsulatu Generalnego sprawy konsularne powierzone zostały Wydziałowi Konsularnemu Poselstwa a następnie Ambasady RP przy Kwirynale.

Kierownikami Wydziału Konsularnego byli kolejno:

Dr Kazimierz Szarcenberg Czerny, wicekonsul	9.03.1921-10.11.1921
Jan Skarzyński, attache Poselstwa	10.11.1921-14.11.1922
Dr Jan Brodzki, Konsul	6.11.1922- 1.12.1926
Jan Tomaszewski, Radca Poselstwa	1.12.1926- 3.09.1930

W maju 1930 ustanowiono powtórnie w Rzymie Konsulat II klasy, a w lipcu tego roku zamieniono na Konsulat Generalny. Kierownictwo Urzędu sprawował tymczasowo nadal Radca Poselstwa Jan Tomaszewski.

Konsul Generalny Jan Rościszewski objął urzędowanie 31.10.1930 i sprawował swoje funkcje do odwołania w dniu 31.06.1932. Na jego miejsce powołano Romana Mazurkiewicza który kierował pracami Konsulatu Generalnego do likwidacji tego urzędu i jemu podległych w dniu 10.06.1940.

Konsul Generalny Roman Mazurkiewicz sprawował równolegle urząd Radcy Handlowego w Ambasadzie w Rzymie. Siedziba Konsulatu mieściła się przy Via Gerolamo Fracastaro 2.

Kompetencja terytorialna Konsulatu Generalnego w Rzymie obejmowała: Królestwo Włoch (prowincje: Frosinone, Rieti, Roma, Viterbo, Aquila degli Abruzzi, Campobasso, Chieti, Pescara, Teramo, Ancona, Piceno, Macerata, Pesaro-Urbino, Bari delle Puglie, Brindisi, Foggia, Lecce, Taranto, Matera, Potenza, Perugia, Terni, Cagliari, Nuoro, Catanzaro, Cosenza, Reggio Calabria, Sassari, Isole Italiane dell'Egeo) i obszar Włoskiej Afryki z wyłączeniem okręgów:

Konsulatu Generalnego RP w Mediolanie
Konsulatu Generalnego RP w Trieście.

Do zakresu działania Konsulatu Generalnego w Rzymie należały sprawy handlowe, wizowe, paszportowe i prawne.

Pracownikami kontraktowymi konsulatu Generalnego w Rzymie byli wg. danych na dzień 1.04.1934: Juliusz Czyżewski, Natalja Domańska, Eugeniusz Kobyłecki, (na miejsce zwolnionego W. Dostala i odwołanego do Centrali J.Guzego), i Tadeusz Piszczkowski, który 1.01.1935 odwołany został na praktykę w Centrali.

Wg. danych na dzień 1.01.1935 do grupy pracowników kontraktowych dołączono Romana Ekesa (zatrudnionego poprzednio w okresie 1.10.1928-30.04.1930 w Konsulacie Generalnym RP w Medjolanie)

Wg. danych na dzień 1.04.1937 odwołano Eugeniusza Kobyłeckiego , a powołano Zofię Kulczycką.

Wg. danych na dzień 1.06.1939 odwołano Juliusza Czyżewskiego, a powołano Bohdana Gwozdeckiego i Tadeusza Heinricha.

Konsulatowi Generalnemu w Rzymie podlegały Konsulaty Honorowe w Bari, Katanii i Neapolu.

Konsulat Honorowy w Neapolu ustanowiony został w roku 1924, a funkcje Konsula Honorowego sprawował do dnia 1.09.1927, tj. do dnia śmierci p. Luigi di Lauro. Ponownie urząd Konsula Honorowego w Neapolu obsadzono 5.09.1932, Konsulem mianowano p. Augusto Borselli, który wykonywał swoje funkcje do daty likwidacji urzędu w czerwcu 1941 r. Wice-konsulem Honorowym RP w Neapolu był p. Edgardo Borselli. Konsulat Honorowy w Neapolu obejmował kompetencja terytorialna prowincje: Avelino, Benevento, Napoli, Salerno, a zakresem działania sprawy informacyjne, handlowe, morskie i propagandowe, pozostawiaja inne sprawy urzędowi w Rzymie. Językiem urzędowania Konsulatu Honorowego w Neapolu był jez. włoski. konsulat mieścił się przy Via del Museo 90.

W roku 1934 zlikwidowany został Konsulat Honorowy RP w Katanii, w którym pracował p. J. Gutkowski. ponownie urząd ten ustanowiono 14 czerwca 1938 roku, a funkcje Konsula Honorowego objął Filippo Rosolia. Konsulat Honorowy obejmował swoją kompetencja terytorialną obszar wyspy Sycylia czyli prowincji: Agrigento, Caltanissetta, Catania, Enna, Messina, Palermo, Ragusa, Siracusa, Trapani, a zakresem działania sprawy handlowe i morskie, pozostawiając inne sprawy urzędowi w Rzymie. W okresie urzędowania Konsula Rosolia konsulat mieścił się przy Via Salo Tomaselli 104. Językiem urzędowania był jez. włoski.

Konsulat Honorowy w Bari ustanowiono 17.06.1938, a funkcje Konsula Honorowego objęła p. Nicola Triggiani. Konsulat obejmował swa kompetencja terytorialna prowincje: Bari, Brindisi, Cosenza, Catanzaro, Foggia, Lecce, Matera, Potenza, Reggio Calabria, Taranto, a zakresem działania sprawy handlowe, morskie, wizowanie świadectw pochodzenia towarów, pozostawiając inne sprawy urzędowi w Rzymie. Konsulat mieścił się przy Via de Rossi 107.

Na terenie Włoch istniały ponadto Konsulaty Generalne w Mediolanie i Trieście.

Konsulat Generalny w Mediolanie ustanowiono w roku 1919. Konsulat obejmował swa kompetencja terytorialna prowincje: Alessandria, Asti, Aosta, Cuneo, Novara, Torino, Vercelli, Bergamo, Brescia, Como, Cremona, Mantova, Milano, Pavia, Sondrio, Varese, Genova, Imperia, Savona, La Spezia, Parma, Piacenza, Regio Emilia, a zakresem działania sprawy handlowe, paszportowe, wizowe, prawne, morskie. Urząd mieścił się przy Via San Paolo 18. Podlegały mu Konsulaty Honorowe w Bolonii, Florencji i Turynie.

Kierownicy Konsulatu Generalnego w Mediolanie:

Tadusz Marynowski,	Konsul	27.08.1919-	1.01.1923
Zdzisław Marski,	Konsul	1.01.1923-	15.10.1927
Dr. Otton Hubicki	Konsul Gen.	16.10.1927-	1.09.1930
Dr. Józef Gorzechowski	Konsul Gen.	1.10.1930-	31.07.1932
Witold Kolankowski	Konsul Gen.	1.09.1932-	31.03.1936
Emil Sroka	w-konsul	1.04.1936-	31.12.1936
Antoni Żmigrodzki	Konsul Gen.		-10.06.1940

(w okresie urzędowania Antoniego Żmigrodzkiego zastępcą Konsula Gen. był Witold Kozłowski, który sprawował swoje funkcje do 1.01.1940).

Pracownicy kontraktowi Konsulatu Generalnego w Mediolanie:

- wg. stanu na dzień 1.04.1934: Ludomir Komierowski
Zofia Kulczycka
Felicja Szpak-Szpakowska
Walery Szymkowiak
Jerzy Thomson-Długosiewicz
- wg. stanu na dzień 1.04.1935
odszedł Jerzy Thomson-Długosiewicz
dokooptowano Zygmunta Zubrzyckiego
- wg. stanu na dzień 1.04.1937
odeszli: Zygmunt Zubrzycki
Zofia Kulczycka (do Konsulatu Gen. w Rzymie)
- wg. stanu na dzień 1.06.1939:
odeszła Felicja Szpak-Szpakowska
dokooptowani: Zbigniew Piątkowski
Janina Zajaczek

Konsulat Honorowy w Bolonii ustanowiony został w roku 1933. Urząd obejmował swą kompetencją terytorialną prowincje: Bologna, Ferrara, Forli, Ravenna, a zakresem działania Sprawy handlowe, pozostawiając inne sprawy urzędowi w Mediolanie.

Konsulatem w Bolonii kierował W-konsul Honorowy Pompei Tomasso. Konsulat mieścił się przy Via Castiglione 27 a następnie przy Via Saragozza 210 bis. Język urzędowania włoski. Roczniki Służby zagranicznej 1937, 1939 oraz 1954 wykazują vacat na stanowisku W-Konsula Honorowego w Bolonii.

Konsulat Honorowy we Florencji ustanowiony został w roku 1919. Urząd obejmował swą kompetencją terytorialną prowincje: Arezzo, Firenze, Grosseto, Livorno, Lucca, Massa e Carrara, Pisa, Pistoia, Siena, a zakresem działania sprawy handlowe, informacyjne i propagandowe, pozostawiając inne sprawy urzędowi w Mediolanie.

Konsulatem we Florencji kierował W-Konsul honorowy Karol Paszkowski. Urząd mieścił się przy Lung'Arno del Tempio 22, Via Guerrazzi 21 a następnie przy Viale Michelangelo 11. Językiem urzędowania był jęz. włoski i polski.

Konsulat Honorowy w Turynie ustanowiony został 29.04.1939. Urząd obejmował swą kompetencją terytorialną prowincje: Turyn, Aosta, Cuneo, a zakresem działania sprawy handlowe i propagandowe, pozostawiając inne sprawy urzędowi w Mediolanie.

Konsulatem w Turynie kierował Arturo Bersano. Język urzędowania włoski.

Konsulat Generalny w Trieście ustanowiony został w roku 1919. Urząd obejmował swą kompetencją terytorialną prefektury: Bolzano, Trento, Belluno, Padova, Rovigo, Treviso, Udine, Venezia, Verona, Vicenza, Fiume, Gorizia, Pola, Trieste, Zara oraz Rep. San Marino, a zakresem działania sprawy handlowe, morskie, paszportowe, wizowe, prawne.

Konsulat mieścił się przy Via Luigi Cadorna 3. Konsulatowi podlegał Konsulat Honorowy w Wenecji.

Kierownicy konsulatu Generalnego w Trieście:

Józef Adamek, W-Konsul	1.07.1919- 2.12.1919
Stanisław Witkowski, W-Konsul	3.12.1919- 5.02.1920
Józef Adamek, W-Konsul	6.02.1920-27.01.1921
Zbigniew Miszke, Konsul	28.01.1921-30.06.1922
Sylwester Gruszka, Konsul	1.07.1922- 7.10.1922
Włodzimierz Kwiatkowski, Konsul	21.11.1922-20.09.1930
Eugeniusz Rozwadowski, Konsul Gen.	3.11.1930-31.12.1932
Stanisław Dygat, Konsul	1.01.1933-28.02.1937
Roman Wegnerowicz, Konsul Gen.	1.01.1933-10.06.1940

Pracownicy kontraktowi: Antoni Galasso
Jerzy Lasocki

Wg. stanu na dzień 1.04.1937:
odszedł Jerzy Lasocki

wg stanu na dzień 1.06.1939:
odszedł Antoni Galasso
dokooptowano: Aleksandra Bacciarelli
Wojciecha Jurystowskiego

Konsulat Honorowy w Wenecji ustanowiony został 9.02.1938. Urząd obejmował swą kompetencją terytorialną miasto Wenecja, a zakresem działania sprawy handlowe i morskie, pozostawiając pozostałe sprawy Konsulatowi w Trieście.

Konsul Honorowy Dona dalle Rose Lorenzo.

Konsulat mieścił się w Palazzo Donna, Fondamenta Nuove.

Opis Kolekcji

=====

Kolekcja obejmuje akta Konsulatów Generalnych w Rzymie, Mediolanie i Trieście oraz podległych im Konsulatów Honorowych. Ponadto do kolekcji dołączone zostały akta Wicekonsulatu RP w Adis-Abebie, przekazane do urzędu w Rzymie przez Konsula J. Giżyckiego 27.09. 1938.

Chronologicznie najstarsze dokumenty pochodzą z początku lat trzydziestych (wcześniejsze zapewne zostały przekazane do Centrali). Wyjątek stanowią akta konsularne poszczególnych osób, które ze względu na ciągłość urzędowania oraz specyfikę każdej ze spraw, obejmują okres 1919-1940, a wielokrotnie zwłaszcza gdy chodzi o akta paszportowe i sprawy obywatelstwa sięgają okresu przed ustanowieniem urzędów konsularnych RP na terenie Włoch.

W zasadzie akta obejmują w całości okres urzędowania Konsula Generalnego RP w Rzymie- Romana Mazurkiewicza.

Warto zwrócić tu uwagę, że w przedwojennym MSZ zwłaszcza w końcu lat dwudziestych starano się doprowadzić do podniesienia rangi służby konsularnej, która dotychczas pozostawała w cieniu politycznej aktywności Poselstw i Ambasad. Przyjęto zasady rotacji i praktyk urzędników służby zagranicznej pomiędzy Poselstwami, Ambasadami i Konsulatami. Dawało to urzędnikom znakomitą praktykę i zrozumienie

poszczególnych działów pracy i podnosiło rangę i jakość wykonywanych obowiązków.

Starano się myśleć perspektywicznie planując budowę nowoczesnej administracji.

Jednak ciągły brak wysoko kwalifikowanych pracowników dawał się we znaki administracji państwowej odradzającej się Polski.

Konsula Generalny w Rzymie jest dobrym odzwierciedleniem polityki MSZ tego okresu. Borykający się z trudnościami personalnymi i często nie najlepszymi decyzjami personalnymi, utrzymując zgodnie z zasadą wzajemności, w odpowiednich okresach, tę samą rangę urzędu co swój odpowiednik włoski w Warszawie, otrzymuje w końcu jako kierownika Romana Mazurkiewicza, który równolegle pełni funkcje Radcy Handlowego Ambasady przy Kwirynale. Dlatego też istotne będzie przy badaniu kolekcji Konsulatu w Rzymie, zwrócenie pilnej uwagi na prace Konsulatów Generalnych w Mediolanie i Trieście, które w istotny sposób uzupełniają prace konsularne na terenach znajdujących się w ich kompetencji terytorialnej.

Stan fizyczny akt dobry, niestety prawdopodobnie były wielokrotnie brakowane przy okazji kolejnych etapów przenoszenia poczynając od likwidacji placówek konsularnych w czerwcu 1940, przez przenoszenie akt do kolejnych miejsc postoju Rządu, składowanie akt państwowych w Szkocji, aż do ponownego przeniesienia ich do Londynu. Stąd też nie jest możliwe odtworzenie układu pierwotnego. Akta zostały uporządkowane przy zachowaniu kryterium chronologiczno-rzeczowego, jednak bez utrzymywania systemu układu akt obowiązującego w MSZ. System porządkowania MSZ może być jednak dodatkową pomocą dla badacza, jako że większość akt znajduje się w teczkach oryginalnych, pogrupowanych w większe zespoły tematyczne.

Akta reprezentują wszystkie dziedziny aktywności konsularnej i mogą być wielką pomocą dla badaczy polityki zagranicznej Polski w latach trzydziestych, kontaktów handlowych i kulturalnych.

Istotną częścią kolekcji są akta obejmujące sprawy opieki nad Polakami zamieszkującymi poza granicami Polski, w tym akta Światowego Związku Polaków. Osobną unikalną częścią są materiały dotyczące uchodźstwa z Polski po wrześniu 1939 roku.

Akta spraw personalnych umieszczone są na końcu załączonego inwentarza, podzielone na akta dotyczące uchodźców z Polski po wrześniu 1939 (A.61/27) oraz pozostałe akta personalne (A.61/28). Układ akt personalnych wg. porządku alfabetycznego. Dla akt personalnych istotne jest zwrócenie uwagi, iż wiele osób przybierało na emigracji nowe nazwiska lub pseudonimy, znaczna część osób uchodźczych z Polski posługiwała się nazwiskami przybranymi lub dokumentami innych osób, część ze względów bezpieczeństwa lub z uwagi na wykonywane obowiązki otrzymywała w Konsulacie dokumenty z przybranym nazwiskiem i danymi, co nie zawsze jest wyraźnie zaznaczone.

Korzystając z załączonego inwentarza prowizorycznego należy pamiętać o tym, że zasadnicza część akt dyplomatycznych i konsularnych z terenu Włoch znajduje się w archiwum Akt Nowych w Warszawie. Są to: Kolekcja Ambasady RP w Rzymie, 1923-1939, Kolekcja Konsulatu Honorowego RP we Florencji, 1919-1939 oraz Konsulatu Honorowego RP w Neapolu, 1932-1940 oraz oczywiście Ministerstwa Spraw Zagranicznych RP, 1918-1939.

Warto też pamiętać o odpowiednich kolekcjach dotyczących polityki zagranicznej służby dyplomatycznej i konsularnej znajdujących się w

Archiwum Instytutu Polskiego im. Gen. Wł. Sikorskiego w Londynie,
Archiwum Hoover Institution on War, Peace and Revolution w
Stanford-Palo Alto, Instytucie im. J. Piłsudskiego w Nowym Jorku oraz
w innych archiwach i w rękach prywatnych.

KONSULAT GENERALNY RP - RZYM

Nr TECZKI	ZAWARTOŚĆ TECZKI	CZASOKRES
A.61/1a	Ruchy narodowościowe i separatystyczne, (materiały o Rusi Podkarpackiej)	1938
A.61/1b	Kwestia rewizji granic na terenie Śląska	1938- -1939
A.61/1c	Problemy mniejszości narodowych, Żydzi w Polsce i w innych krajach, materiały z prasy włoskiej, materiały dotyczące wydalenia Żydów z Włoch	1938- -1940
A.61/2a	Informacje dotyczące spraw finansowych na terenie Włoch	1937- -1939
A.61/2b	Sprawa 7% pożyczki polsko-włoskiej	1932- -1939
A.61/2c	Interwencje natury finansowej na terenie Włoch	1935- -1939
A.61/2d	Waloryzacja i konwersja obligacji włoskiej pożyczki inwestycyjnej	1937
A.61/2e	Waloryzacja i konwersja Pożyczki Narodowej 6%, Pożyczki Premiowej 3%, Pożyczki konsolidacyjnej 4%	1939
A.61/2f	Obligacje włoskie Czerwonego Krzyża	1937- -1938
A.61/2g	Fundusz Obrony Narodowej (FON), obligacje 3% i 5%, dary rzeczowe i pieniężne na FON. (52 karty pommerowane podczas inwentaryzacji)	1939- -1940
A.61/3a	Stosunki polityczne państw obcych (w tym Włoch) z Polska	1939
A.61/3b	Stosunki ekonomiczne państw obcych (w tym Włoch) z Polska	1940
A.61/3c	Mienie polskie zagranicą	1939- -1940
A.61/3d	Propaganda w sprawach gospodarczych	1938- -1939
A.61/3e	Statystyki polskiej produkcji rolniczej	1932- -1935
A.61/3f	Informacje o instytucjach i organizacjach politycznych oraz prawie włoskim	1934- -1938
A.61/3g	ANKIETY I INFORMACJE: Młodzież i studenci Polacy we Włoszech, wymiana młodzieży, praktyki studenckie, "Liga"-Polski akademicki związek zbliżenia narodowego, Lektorat języka polskiego w Neapolu	1933- -1938

KONSULAT GENERALNY RP - RZYM

Nr TECZKI	ZAWARTOŚĆ TECZKI	CZASOKRES
A.61/3h	Szkolnictwo morskie we Włoszech	1934
A.61/3i	Sytuacja ekonomiczna Polski, umowy handlowe RP na dzień 1.05.1935, uznanie rybołówstwa we Włoszech za rzemiosło, sankcje	1935- -1936
A.61/3j	Informacje o obowiązujących przepisach prawnych udzielana przez polskie urzędy zagraniczne	1934
A.61/3k	Informacje z dziedziny urbanistyki	
A.61/3l	Informacje w szczegółowych sprawach politycznych	1936
A.61/4a	Kongresy międzynarodowe - konferencje - zjazdy	1935- -1937
A.61/4b	Kontakty z instytucjami naukowymi, ekspedycje naukowe	1933- -1937
A.61/4c	Informacje naukowe	1937
A.61/5a	Polityka emigracyjna Włoch	1932- -1936
A.61/5b	Polityka emigracyjna Włoch	1937- -1939
A.61/5c	Emigracja do włoskich kolonii w Afryce, kartoteka Polaków w Afryce, Australii i Nowej Zelandii	1937- -1938
A.61/5d	Transporty emigrantów	1939
A.61/5e	Opieka społeczna nad emigrantami i uchodźcami z Polski	IV.-VI. 1940
A.61/5f	Posrednictwo pracy dla uchodźców z Polski	II.-IV. 1940
A.61/5g	Listy polecające i zaświadczenia w sprawach wyjazdu z Włoch dla uchodźców z Polski	od 1940
A.61/5h	Interwencje w sprawach wizowych	1935- -1940
A.61/5i	Sprawy paszportowe Polaków	1940
A.61/5j	Rejestracja polskich pojazdów mechanicznych poza granicami Polski od 6 września 1939	1939
A.61/5k	Wymiana złotego polskiego dla uchodźców polskich po wrześniu 1939	1939
A.61/5l	Uchodźcy polscy z Hiszpanii	1936
A.61/6a	Rada Światowego Związku Polaków Zagranicą, przygotowanie Zjazdu Polaków Zagranicą przez Światpol	1933- -1935
A.61/6b	Sprawa sprowadzenia samolotu ś.p. Stanisława Hausnera zainteresowani: Światowy Związek Polaków Zagarnicą, Archiwum i Muzeum Związku Polaków wyznania rzymsko-katolickiego	1938- -1939

KONSULAT GENERALNY RP - RZYM

NR TECZKI	ZAWARTOŚĆ TECZKI	CZASOKRES
A.61/6c	Oddział Młodych przy Towarzystwie im. Adama Mickiewicza Koło Rzymskie, korespondencja ze Światpolem	1934- -1935
A.61/6d	Stowarzyszenie włosko-polskie, oddział w Neapolu	1933- -1934
A.61/6e	Koło opieki nad akademikami polskimi zagranicą	1934
A.61/6f	"Liga" i inne Związki Akademickie	1934
A.61/6g	Polski Instytut Rozrachunkowy, Delegatura w Rzymie	1937- -1940
A.61/6h	Polski Czerwony Krzyż i Towarzystwo Samopomocy Obywatelskiej	1939- -1940
A.61/7	Propaganda w dziedzinie radia	1934
A.61/8a	Odczyty o tematyce polskiej	1933- -1934
A.61/8b	Wystawy artystyczne	1931- -1935
A.61/8c	Handel sztukami pięknymi	1933
A.61/8d	Encyklopedia "Polacy w cywilizacjach obcych"	1935- -1936
A.61/8e	Związek Strzelecki / numer specjalny "Strzelca"	1933- -1934
A.61/8f	"Polacy w całym świecie"-proj. wydawnictwa	1933
A.61/8g	Premmerata gazet i czasopism w języku polskim	1940
A.61/9	Wycieczki z Polski / podziękowania	1935
A.61/10	Sprawy przejazdów kolejowych PKP, zniżki kolejowe, wyjazdy na Kongres Kultury Polskiej i Narciarskie Mistrzostwa Świata w Zakopanem	1938- -1939
A.61/11	Przełot włoskiego statku powietrznego nad terytorium Polski	1933
A.61/12	Liga Obrony Powietrznej Państwa, składki członkowskie i darowizny	1934- -1935
A.61/13	Ś.P. Marszałek Józef Piłsudski, zarządzenia MSZ dla placówek zagranicznych, telegramy kondolencyjne	1933- -1938
A.61/14a	Protokoły zdawczo-odbiorcze Konsulatu Generalnego RP	1932- -1936
A.61/14b	Urlopy pracowników Konsulatu	1938- 1939

